

Előszó

*„A kultúra arról szól, hogy van jövőnk”
(Európai Munkacsoport a Kultúráért
és a Fejlődésért, ET, 1996.)*

Az évkönyvek az évszázadok során azért készültek, hogy a fontos, vagy az adott közösség számára fontos eseményeket időrendi sorrendben leírják. Nem törekedtek azok magyarázatára – mondhatjuk talán azt is, hogy ezt az időre bízták. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus (Intézet) hatodik alkalommal jelenteti meg évkönyvét. Szándékunk nekünk is az, hogy a közművelődés évenkénti – a napi munkánkhoz is kapcsolódó – eseménysorát egy-egy kötetbe gyűjtsük, megörökítsük. Összegezzük az Intézet munkatársai által végzett meghatározó munkákat, illetve azokat a kapcsolódó eseményeket, helyi közművelődési kezdeményezéseket, amelyek a települések és a közösségek életében valami új irányt, valamilyen lehetőséget jelentenek.

2009-ben napi beszédtema volt a gazdasági válság. A híráradat nyomán felkészültek lehetünk a gazdasági mutatók változásaiból, az egyéneket is nehéz helyzetbe hozó megszorításokról. Ugyanakkor sokkal kevesebb szó esik – mondhatni, hogy csak elvétve – arról a társadalmi és kulturális válságról, amelyben élünk. Mert nem birtokoljuk azokat a kompetenciákat, amelyek hozzásegíthetnék az állampolgárokat a cselekvéshez, mert az idők folyamán elengedtünk bizonyos értékeket, legyenek ezek eszmei-esztétikai vagy szociális értékek. Generációk felnőnek úgy, hogy nem kapnak kreatív mintákat a családban és a személyes környezetükben. Könnyen belesimulunk a hétköznapiakba, s igyekszünk nem figyelni az egyenlőtlenségekre, a környezetünkben zajló kisebb-nagyobb egyéni és társas tragédiákra, mert úgy gondoljuk, hogy rajtunk úgysem múlik.

Közben persze sorolhatjuk azokat az ellenpéldákat, amelyek a fent leírt jelenségek ellenében szerveződnek. Mindig vannak felelős helyi vezetők és szakemberek, akik nem kívánnak belenyugodni a kialakult helyzetbe, nem csupán szemlélői, elszenvedői kívánnak lenni a körülöttünk folyó változásoknak, hanem éppen azok ellenében kezdeményező, cselekvő formálói is a fejlődésnek. Ezek az események a közművelődésben, a kulturális vidék- és városfejlesztésben nagyon színes tevékenységsort mutatnak. A tizenkét havonként megjelenő évkönyvek éppen ezeket a helyi példákat, alkotótevékenységeket kívánják

felsorakoztatni. Mi sem tudjuk, hogy az idő hogyan ítélkezik a kezdeményezésekről, az újjászerveződő gyakorlatról, de azt tudjuk, hogy kreativitás és közösségi cselekvések nélkül nem érhetünk el fenntartható fejlődést. A bevezető mondatokban azt írtam: az évkönyvek kritika nélkül rögzítik egy-egy időszak eseményeit. Ezt esetünkben annyiban szeretném korrigálni, hogy évkönyveikben mindig a jó példát, a helyben eredményes gyakorlatot kívánjuk bemutatni. Biztosak vagyunk abban, hogy a művészeti csoportokban, a hazai kisebbségi művelődésben, a határon túli magyar közösségekben olyan értékeket hoznak létre, amelyek közvetlen környezetükre is hatással vannak.

Éppen ezért nem mehetünk el olyan jelenségek mellett, amik a leghátrányosabb térségben élők kiszolgáltatottságát erősítik, s hogy a közösségi művelődés, ismeretszerzés lehetőségei sem adottak számukra. Nem mehetünk el olyan jelenségek mellett sem, hogy a kultúra elméleti értelmezésén ugyan egy széleskörűen, az életünk teljességére kiterjedő fogalmat értünk, és ezek a kutatások, elemzések bevezetőiben mindig megfogalmazásra kerülnek, ugyanúgy, mint a döntések előkészítése során, ám a gyakorlatban – legyen az finanszírozás, szakemberellátás, feltételek biztosítása – leginkább a kulturális alkotások befogadására kerül a hangsúly.

A választott mottóval éppen arra kívántam a felhívni a figyelmet, hogy a kultúra a jövőnknek szóló befektetés – hangsúlyozom befektetés –, ami természetesen közvetlenül jelentkező kiadás is, de ezen túlmutatóan a kreativitás kialakuló gyakorlatának a „terepe”, az emberi kapcsolatok sokasága együtthatásának a lehetősége, az ismeretszerzés, az ismeretadás megtanulásának kerete. Aminek az eredménye lehet a tudatos együttműködés, a közös felelősségvállalás, az együttes cselekvés, aminek ugyan része a létrehozott értékek befogadása, de azok aktivizálása, az életminőség tudatos alakításának részeként.

Tény, hogy a kultúraközvetítés lehetőségei jelentős változásokon mentek át, de kérdés, hogy ezekkel a lehetőségekkel tudunk-e élni, milyen változásokat jelentenek az életünkben, s hogy erősítik vagy gyengítik az egyes társadalmi rétegek közötti különbségeket.

A köteteinkben bemutatott gyakorlatok ebben az értelemben mindenesetre a jó példák, a kialakult jó megoldások sokaságát kívánják felsorakoztatni. Így nem csupán az időre bízunk a magyarázatot, hanem a közművelődési szakemberek figyelmébe is ajánljuk, hogy az ötletek alapján még sok-sok kiváló helyi kezdeményezés jöjjön létre. Olyanok, amelyek a szélesen értelmezett kultúra fogalmát a helyben élők érdekében ténylegesen gazdagítják.